

Gemeentebreed

Bevordering van ambtelijke zorg

P. Niemeijer

In veel gemeenten wordt gezocht naar een bruikbare structuur voor de ambtelijke bearbeiding van de gemeente. Door de nood gedreven wordt er enthousiast nagedacht. Van tijd tot tijd lezen we in de pers van gemeenten die heel hun structuur op de schop genomen hebben. Visies, missies en beleidsplannen worden geproduceerd, nieuwe lichamen worden in het leven geroepen en nieuwe procedures afgesproken, er wordt gedecentraliseerd en gedelegeerd. Op papier ziet het er ‘gelikt’ uit. Maar... het gaat wel vaak om grote gemeenten met veel deskundigheid op allerlei gebied. Is het ook altijd bruikbaar voor kleinere gemeenten?

In Den Helder hebben we een middelgrote gemeente (ca. 400 leden). Ook wij lopen tegen moeiten in ons functioneren aan, maar met veel gepresenteerde modellen beginnen we weinig, omdat we er gewoon niet de mensen, de capaciteit en de middelen voor hebben. We zijn het in ons dagelijks werk ook niet gewend om zelf allerlei visies, missies en beleidsplannen op te zetten. Slechts weinigen zijn in hun dagelijks werk actief op bestuurlijk of beleidsmatig niveau. De meesten doen uitvoerend werk.

We hebben trouwens ook niet de indruk dat die modellen ons allemaal evenveel zouden helpen als we er wel het potentieel voor hadden. Kort geleden verscheen van mevrouw M. Renkema-Hoffman een verkorte versie van haar doctoraalscriptie voor het hoofdvak Kerkrecht aan de Theologische Universiteit Apeldoorn in 2004 (*Naar een nieuwe kerkenraad. Een onderzoek naar de principiële uitgangspunten van een gereformeerde ambtsstructuur in de 21e eeuw*, Apeldoornse Studies nr. 48, Apeldoorn 2007). Zij brengt bijbelse gegevens in kaart over gezag en bevoegdheden van het ambt, schetst vervolgens de historische ontwikkeling van onze gereformeerde ambtsstructuur en toetst daarna enkele opzetten van een nieuwe kerkenraadsstructuur: van de Christelijke Gereformeerde Kerk in Groningen, van de Christelijke Gereformeerde Kerk in Veenendaal-Bethel en van het Nieuw Bestuurs-Concept voor de brede kerkenraad van het GVI. Twee zaken sprongen er voor mij uit in haar toetsing van m.n. de eerste twee modellen. Ze constateerde als zwaarwegende schaduwzijden 1) dat de ambtsdragers steeds minder *zelf* in de huizen komen en 2) dat er steeds minder zaken op de kerkenraad *als geheel* besproken en behandeld worden.

In dit artikel wil ik graag wat vertellen over de manier waarop wij in Den Helder geprobeerd hebben de ambtelijke zorg te bevorderen. In de hoop dat er wellicht andere gemeenten zijn die daarmee geholpen zijn. Al blijft elke oplossing maatwerk en afhankelijk van de concrete situatie in die bepaalde gemeente.

Situatie

Zoals gezegd zijn we in Den Helder een middelgrote gemeente. We hechten eraan herkenbaar gereformeerd te zijn.

De ambtsdragers zijn gemotiveerd en hebben de Here en zijn kerk lief. Iedere ouderling en diaken heeft een eigen wijk. Een drietal ouderlingenwijken met de daarbij behorende diakenwijken vormen samen een sectie. Van die secties hebben we er drie. Binnen die secties

worden afspraken gemaakt over samen te brengen huisbezoeken en andere taken die aan zo'n sectie worden toegewezen: bezoeken aan verenigingen of catechisaties, voorbereiding van een onderdeel van een kerkenraadsvergadering etc.

We kennen een 'zusterkring' die actief is in het bezoeken van broeders en zusters die aandacht nodig hebben door ziekte, eenzaamheid of bijzondere omstandigheden. De zusterkring organiseert ook regelmatig activiteiten: de ene keer gemeentebreed, een andere keer gericht op ouderen.

We hebben een paar zusters die een opleiding of cursus volgen of gevolgd hebben ter nadere bekwaliging op het gebied van psychologie, pastoraat of maatschappelijk werk.

We hebben als gemeente ook een 'handicap' als het om het zorgen voor de gemeente gaat. Gelegen in het uiterste noorden van de provincie Noord-Holland bevinden we ons op grote afstand (althans binnen de verhoudingen van ons land) van gereformeerde instellingen voor zorg en hulpverlening. Het is voor onze gemeenteleden dus nog moeilijker om daar voor hulp aan te kloppen dan het in andere gemeenten al is.

De ambtsdragers die geroepen zijn om geestelijk leiding te geven aan de gemeente, verrichten tal van uitvoerende werkzaamheden van verschillend gewicht. Ze brengen hun officiële huisbezoeken, ze geven aandacht bij bijzondere noden en vreugden, ze vergaderen en nemen besluiten over allerlei bestuurlijke en beleidsmatige zaken (de uitvoering van het materieel beleid is gedelegeerd aan de commissie van beheer). Dat vergt allemaal verschillende gaven, waarover de ambtsdragers op wisselende wijze beschikken en waarvoor ze ook niet allen gelijk op gemotiveerd hoeven te zijn.

Knelpunten

Toen we in Den Helder de zaken eens wat op een rijtje zetten, constateerden we dat de ambtsdragers een sterk ambtsbesef en verantwoordelijkheidsgevoel kennen. Ze weten zich allen op hun terrein verantwoordelijk voor de geestelijke leiding, toerusting en opbouw van de gemeente.

Maar in de praktijk lopen ze tegen een aantal problemen aan die hen behoorlijk hinderen, en veel vreugde en onbekommerdheid wegnemen. Om een paar punten te noemen:

1. lang niet alle praktische zaken die op een (brede) kerkenraad behandeld worden, zijn specifiek of exclusief ambtelijk, maar je moet er als ambtsdrager - of je er nu feeling voor hebt of niet - wel over beslissen;
2. ambtsdragers ervaren dat in bijzondere situaties van vreugde of verdriet in hun wijk bezigheden van hen worden verwacht die helemaal niet exclusief of specifiek ambtelijk zijn;
3. er is weinig afstemming inzake aandacht die gegeven wordt bij bijzondere noden; ambtsdragers hebben het idee dat ze dingen dubbel doen terwijl ze ook nog zoveel andere adressen en vergaderingen te bezoeken hebben;
4. op onze vergadering constateren we belangrijke lacunes: over de pastorale zorg buiten de gewone huisbezoeken wordt weinig gerapporteerd, met als gevolg dat er nood lange tijd onopgemerkt en onbearbeid kan blijven; we komen weinig toe aan toerusting van elkaar en met name van nieuwe ambtsdragers;
5. er zijn pastorale situaties waarin ambtsdragers zich machteloos voelen omdat ze de deskundigheid missen die nodig is, terwijl de stap naar professionele hulpverleners moeilijk te zetten is; wat moet je als je als ambtsdrager zelf niet in staat bent om te helpen en als hulpverleners alleen komen op aanvraag van de betrokkene: daar zit een duidelijk 'gat' in de zorg;

6. hoe toegerust zijn wij voor het pastoraat aan zusters?; alleen als man op bezoek bij alleenstaande zusters is niet altijd verstandig; en bij typisch vrouwelijke aangelegenheden of in huwelijksproblemen zien zusters die erin betrokken zijn, zich vaak gesteld 'tegenover' alleen maar mannen.

Kort samengevat: hoeveel tijd gaat er heen met zaken die niet ambtelijk zijn, hoeveel problemen blijven liggen en hoeveel capaciteit blijft onbenut?

Uitgangspunten

In 1 Tessalonicenzen 5 lezen we van 'diegenen onder u ... die zich op gezag van de Heer ervoor inzetten u te leiden en terecht te wijzen' en van de broeders en zusters in het algemeen die de taak hebben 'iedereen die zijn dagelijks werk verwaarloost terecht te wijzen, de moedelozen hoop te geven, op te komen voor de zwakken, met iedereen geduld te hebben'. Er is de ambtelijke leiding en terechtwijzing enerzijds en de broederlijke hulp en aansporing anderzijds. Wij leiden daaruit af:

- a. de verantwoordelijkheid van de ambtsdragers voor de geestelijke regering, toerusting en opbouw van de gemeente (Ef. 4);
- b. de verantwoordelijkheid die de ambtsdragers van de Here gekregen hebben in de zorg voor de zielen die aan hen zijn toevertrouwd (Heb. 13, 1 Petr. 5);
- c. de verantwoordelijkheid van de kerkenraad voor het algemeen beleid (1 Tim.);
- d. het belang van het benutten van bijzondere gaven die in de gemeente aanwezig zijn.

Opzet

Schematisch weergegeven bracht ons dit tot de volgende opzet van ons werk:

Geestelijke leiding en opbouw van de gemeente:

- de 'officiële' huisbezoeken die op alle adressen gebracht worden (de ouderlingen jaarlijks, de diakenen eens per vier jaar), zijn niet bestemd voor het bespreken van incidentele zorgen en problemen, maar voor de opbouw van de gemeente (vgl. art. 21 KO: huisbezoeken worden afgelegd zo vaak als goed is 'voor de opbouw van de gemeente'): de kerkenraad stelt elk jaar een voor de opbouw van de gemeente relevant thema vast waarover op elk adres op een op dat adres toegespitste manier kan worden doorgesproken (christen-zijn door de week, blijmoedig kruisdragen, leven uit Gods genade etc.);
- de rapportage van de huisbezoeken vindt - net als tot dusver - vertrouwelijk plaats op de (smalle) kerkenraad resp. op de vergadering van de diakenen;
- ieder jaar wordt met de gemeenteleden in de drie secties een gespreksavond belegd over het jaarthema: dat dient de gezamenlijke opbouw.

Verwijderd: zozeer

~~Door het toegespitste huisbezoek~~ wordt inhoud gegeven aan het *geestelijk leiden* van de gemeente.

Verwijderd: Op deze manier

Pastoraat en onderlinge zorg:

- de huidige secties (die bestaan uit drie ouderlingen en twee diakenen) worden aangevuld met een lid van de zusterkring en met een broeder of zuster met specifieke deskundigheid in het bieden van hulp en/of zorg (bijv. door een opleiding of cursus die hij/zij heeft gevolgd); zij zijn geen ambtsdragers, maar broeders en zusters die in het ambt der gelovigen de ambtsdragers helpen bij het verrichten van wat niet exclusief of specifiek

ambtelijk is in bijzondere situaties van moeite of vreugde; zij kunnen hun bekwaamheid inzetten in moeilijke situaties en in goede adviezen voor de opzet en praktijk van het pastorale werk; de zusters onder deze laatste categorie kunnen ook worden ingezet om de ambtsdragers te assisteren als vrouwelijke gemeenteleden huwelijks- of seksegerelateerde problemen hebben; aan de gemeente worden deze assistenten voorgesteld; zij hebben de plicht tot geheimhouding van wat zij in hun functioneren opvangen; zij worden telkens voor een aantal jaren benoemd, waarna herbenoeming kan volgen afhankelijk van de noodzaak die er is, van de mogelijkheden die betrokkenen hebben en van de aanwezigheid van anderen die aan het gestelde profiel voldoen;

- de secties vergaderen tweemaandelijks; ze inventariseren de bestaande nood en behoeften, maken afspraken om daarin te voorzien en evalueren geboden hulp; zij schakelen de zusterkring in; ze kunnen ook broeders en zusters uit de sectie benaderen om te helpen en eventueel kleine kringen vormen rond broeders en zusters die speciale aandacht behoeven.

Op deze manier krijgt de pastorale zorg structureel aandacht en worden aanwezige gaven benut.

Bestuur van de gemeente:

- de ouderlingen doen het werk van opzicht en tucht; zij besluiten in de (smalle) kerkenraad over vermaan en toegang tot het avondmaal; de diakenen blijven verantwoordelijk voor de steunverlening;
- maandelijks vergadert de (smalle) kerkenraad voor zaken van opzicht en tucht, voor rapportage van huisbezoeken en voor die zaken die in het kader van de geestelijke leiding en opbouw van de gemeente van belang zijn (bijv. toezicht op prediking en andere ambtelijke dienst);
- iedere maand vergaderen de diakenen voor de zaken die hun ambt en de opbouw en goede voortgang van de gemeenschap der heiligen betreffen;
- eens per twee maanden vergaderen alle ambtsdragers gezamenlijk; deze vergaderingen worden beurtelings door de ambtsdragers geopend met meditatie; deze vergadering is beleidsbepalend en toerustend;
- het moderamen fungeert als een commissie die maandelijks vergadert in een samenstelling waarvan de ouderling die de ambtelijke zorg voor de jongeren in zijn pakket heeft, deel uitmaakt en waarin alle pastorale eenheden en beide ambten (ouderling en diaken) vertegenwoordigd zijn; deze vergadering is gemandateerd voor de 'dagelijkse leiding' en de afwikkeling van lopende zaken; het moderamen werkt beleidsvoorbereidend en uitvoerend; het is verantwoording schuldig aan de (brede) kerkenraad en dient zich aan zijn toezicht en eventuele correctie te onderwerpen; via een kort verslag worden de ambtsdragers en de gemeente geïnformeerd.

Dit honoreert naar ons oordeel de gereformeerde ambtsstructuur en komt de toerusting ten goede.